

2. Кадикало А. Мислення –дійсність: порівняльний аналіз співвідношення у класичній філософії і сучасній теорії інформації. *Філософські пошуки*. 2007. № 25. С. 233–247.
3. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформації: як не залишитись на узбіччі історії. Харків, 2020.
4. Корсунський С. Україна змінює світ: як вилікувати «кремлівського пацієнта» Glavcom.ua.2022. URL: <https://glavcom.ua/columns/korsunsky/ukrajina-zminyuje-svit-yak-vilikuvati-kremlivskogo-pacijenta-847112.html>
5. «Чорноморська синергія» у дії: підсумки київського форуму Євроатлантична Україна. 2008. URL: http://www.ea-ua.info/news.php?news_id=9172&news_show_type=1
6. Євробюлетень: Інформаційне видання Представництва Європейського Союзу в Україні. *Європейська комісія*.2010. № 4. С. 18.
7. Lobanchuk O. Synchronic Approach to Comparative Research of Ukrainian Cultural Space in European Context. *Beutullhikme International Journal of Philosophy*.2018. № 2. С. 681–690.
8. Перед Верховною Радою урочисто підняли прапор ЄС Секретаріат Голови Верховної Ради України. 2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/223067.html>
9. Лобанчук О. А. Синергія європейської інтеграції для посилення надативного ефекту у перемозі добра над злом. *V Академічні читання пам'яті професора Г. І. Волинки: філософія, наука та освіта*.
10. Butler J. *The Force of Nonviolence: An Ethico-Political Bind*, 2020.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-453-8-28>

ПАЙДЕЙЯ ТА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ: ВІД ПЛАТОНІВСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ ДО СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Мануйло Г. С.

*аспірант кафедри теоретичної та практичної філософії
імені Й. Б. Шада*

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

Тема виховання і формування ціннісних орієнтирів є надзвичайно актуальною для сучасного суспільства. В умовах глобалізації, політичної нестабільності та швидкого розвитку технологій постає

питання ролі освіти й виховання у створенні морально розвиненої та соціально відповідальної особистості. Платонівська концепція "пайдейї" розглядається не лише як набір етичних принципів, але як цілісна система, спрямована на формування гармонійної особистості, здатної жити і діяти заради загального блага. У Платона освіта є серцевиною суспільного устрою та ідеалом "справедливої держави", у якій моральне виховання громадян є запорукою стабільності та добробуту. На думку мислителя, правильне виховання розвиває у громадян здатність до самоконтролю, справедливості та моральної мудрості, що є основою їхнього внеску в суспільне благо [1].

У сучасному українському контексті, де після 2014 року набувають вагомості питання національної ідентичності та моральної відповідальності громадян, концепція пайдейї може відігравати роль теоретичної основи для формування нової освітньої парадигми. Наприклад, інтеграція до українських шкіл програм громадянської освіти, спрямованої на розвиток критичного мислення та відповідальності, частково нагадує платонівську систему, орієнтовану на виховання "досконалих громадян". Оскільки українське суспільство стикається з викликами інформаційної війни та потребою в патріотичному вихованні, платонівські ідеї можуть допомогти сформувати нову філософську основу освітньої системи, яка об'єднує національні та гуманістичні цінності.

Пайдейя у платонівському розумінні передбачає розвиток у людині здатності до раціонального мислення, моральної розсудливості та справедливості, що зараз є особливо важливими якостями для громадянина демократичного суспільства. Поппер у своїй праці "Відкрите суспільство та його вороги" наголошував на тому, що освіта, здатна розвивати критичне мислення, є основою для збереження демократичних цінностей і запобігання авторитаризму. Він стверджував, що "істинно освічене суспільство – це суспільство, у якому люди здатні протистояти авторитетам і критично аналізувати реальність" [2]. Такі погляди підтверджують актуальність платонівської пайдейї, яка наголошує на формуванні морального та розумового розвитку громадян, здатних аналізувати й інтерпретувати інформацію, що особливо важливо для сучасної України, яка прагне утвердити демократичні цінності.

Важливим аспектом концепції пайдейї є її багатовимірний підхід до виховання: вона охоплює як інтелектуальний розвиток, так і моральний та естетичний, спрямований на досягнення внутрішньої рівноваги. Це стало підґрунтям для багатьох освітніх шкіл у Візантії, які, за словами Юрія Чорноморця, намагалися "сприяти розвитку особистості в гармонії з природою та суспільством" [3]. У сучасних освітніх практиках цей

підхід набуває форми гуманістичного виховання, що поєднує розвиток критичного мислення з естетичним вихованням. Таке виховання допомагає особистості критично оцінювати соціальні процеси і формує активного громадянина, здатного брати участь у громадському житті.

Отже, концепція пайдейї, розроблена Платоном, залишається актуальною і в сучасних педагогічних завданнях, оскільки пропонує цілісну філософську основу для виховання моральних, справедливих і відповідальних громадян. У рамках українських освітніх реформ звернення до античної пайдейї як основи для формування справедливих і ціннісних орієнтирів дозволяє зберегти традиційні моральні цінності й водночас адаптувати їх до викликів глобалізованого світу. Пайдейя як форма морального та громадянського виховання залишається незамінним інструментом для формування ціннісних орієнтирів у сучасному суспільстві, яке орієнтується на справедливість і моральний розвиток громадян.

Література:

1. Платон. Держава / пер. з давньогрец. Дзвінки Коваль. Київ : Основи, 2000. 355 с.
2. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Том 1. / пер. з англ. О.Коваленка. Київ : Основи, 1994. 444 с.
3. Чорноморець Ю. П. Візантійський неоплатонізм від Діонісія Ареопагіта до Геннадія Схоларія : монографія. Київ : Дух і Літера, 2010. 568 с.
4. Прокопенко В. В. Філософська пайдейя та Платонівське питання. Харьков : Монограф СПДФЛ Чальцев А. В. 2012. 322 с.